I. N. T.

Diſſertationem Inauguralem,

DE MARO,

Venia Experient. Facult. Medicæ,

In Reg. Acad. Upſalienſi,

PRÆSIDE

Viro Nobiliſſ. atque Generoſo,

D:NO DOCT. CAROLO V. LINNÉ,

S. R. M. ARCHIATR. EQ. AUR. DE STELLA POL. MED. ET BOTAN. PROF. R. O. ACAD. PETROPOL. IMPER. N. C. PARIS. HOLM. UPS. LOND. ANGL. FLOR. BEROL. MONSP. TOLOS. BERN. EDINB. NIDROS. CELS. PHILADELPH. ZELAND. MEMBRO.

Pro

SUMMIS IN MEDICINA HONORIBUS

Publicæ Ventilationi Offert

AUCTOR

JOH. ADOLPH. DAHLGREN EBBESSON,

Norrcopia Oſtro-Gothus.

Medicus per Savolaxiam Provincialis Ordin.
Reg. Coll. Med. Membrum.

In Audit. Carol. Maj. D. 3. Dec. 1774.

Horis a. & p. m. ſolitis,

UPSALIÆ.

Typis EDMANNIANIS.

D. D.

§. I.

MEDICI ſcientis prudentisque ideam, vix ac ne vix quidem animo finxeris juſtam, niſi & *Morborum*, quibus vexatur corpus humanum multiplicium, & *Remediorum*, datis morbis rite applicandorum, cognitionem ipſi gnaram commendaveris; qua deſiderata, praxin inchoaturus, nubem pro Junone ſectatur, craſſis ſane circumfuſus tenebris.

Quod quum ita ſit; haſce Medicinæ partes, dignitate & neceſſitate pari excellentes, æquali etiam cura excultas ac perpolitas eſſe, facile ſimul quisquam crediderit; ſecus vero ſe rem habere, certo certius conſtat.

In illuſtranda enim Scientia, *Diagnoſin* ſpectante morborum, artis noſtræ Principes ſummi deſudarunt; *genericos* reddiderunt characteres, ab externis & perſpicuis ſignis deſumtos; *ſpecies*, ad ſua quæque genera retulerunt, ſecundum *cauſſas* quas agnoſcunt *procatarcticas*; quæ quidem determinatio ſpecierum ex cauſſis petita, res eſt, adhuc altioris indaginis; cui vero, ut ſedulo navarent operam, machaoniæ artis Alumni, vehementer optarem.

Sed vel ſponte patet; *Phyſiologiam*, fundamentis Anatomicis ſuperſtructam, ut & ſolidam cognitionem, eorum omnium, quæ in humanum corpus agunt, heic inprimis principatum tenere.

Doctrina vero, de *Medicamentorum* viribus disquirendis, eruendis, & ſecundum Qualitates cognitas agentibus, mirum quantum, neglecta eſt; usque adeo enim, increvit in officinis proſtantium, e vegetabilium cohorte, collecta ſimplicium farrago iners & oneroſa, ut in votis eſſet, quod ſelectæ plantæ tantum in uſum voca-

rentur a Medicis; & ſic ſenſim ex Pharmacopoliis, quæ vix ullius ſunt efficaciæ, exularent. Hinc eminet *Materiæ medicæ* peritia; nam vel pleno, ut ajunt, fluit alveo, optimum & in Theoria verſatiſſimum medicum, ne quidquam efficere in debellandis morbis, niſi imbutus fuerit notitia remediorum ſimplicium; qua deſtitutus, miles inermis hoſti ſe objicit.

Vaſtiſſimo ergo Medicinæ campo ſe committentibus perſvaſum volo, ut licet ad Academias diutius morari, jam amplius non arriſerit; tamen in abſolvendo curſu, Anatomiæ & Pathologiæ non unice inhiant; & ut mos apud eos obtinet, Materiam Medicam flocci facerent.

Qui vero ad hanc tendunt metam, perſpectiſſima habeant omnia, quæ viribus plantæ, in uſum medicum vocatæ, illuſtrandis, inſerviunt; utpote ex ſcientia naturali, *nomen*, *affinitatem*, *locum natale* &c. ex ordine naturali, odore & ſapore, *qualitates*, & hiſce datis, *vires*, ſub incudem vocare; nec non, in qua *ſpecie* generis morbi cujusdam, efficax ſe præbuit medicamentum quod in ſubſidium eſſe juſſerunt; probe notare.

Hujus autem ultimi, obliti ſæpius fuere Authores in Materia Medica celebratiſſimi; unde, meo quidem judicio, prona ſuppetit ratio, cur vel, de Eorum aſſertis dubitemus; vel vim remedii pernegemus; adeoque, cum in quovis morbo remedium fuerit præſtans, & alio tempore eodem fini non ſatisfecit, ſusque deque habitum fuit. Inprimis tamen ſcitu neceſſarias duco plantas, quibus ſuis in quibusque claſſibus, non derogandus eſt locus primarius, ut inter *Amara*, China; inter *Mucoſa*, Althæa; *Pingvia*, Oleum; *Tetra*, Opium; *Ambroſiaca* Moſchus; &c.

Cum ergo, in conſcribenda Diſſertatione Inaugurali, quid novi, aut magni, aliis in Medicinæ partibus

præ-

præſtare non valui; haud diſpliciturum fore judicavi, ſi de *Maro vero*, planta quidem antea cognita, non tamen uſu quotidiano ac fas eſſet recepta, dixerim; etiam quemque vires decet ſuas noſcere.

Si opella hacce, qua tali, anſam dedero Medicis, efficaciſſimam herbam, qua nulla major adhuc nobis eſt ex Claſſe *Spirantium*, penitius noſcendi; & in poſterum cum delectamento, ejus vim *Analepticam* experiri; votorum ſane redderer compos; & metam propoſitam me tetigiſſe, ex intimis lætarer.

§. II. NOMEN &c.

Antiquiſſimis retro temporibus, prorſus ignota fuerit hæc planta, & minoris æſtimata; tamen in recentioribus ſeculis, multa multi de illa ſcripſerunt; ut *Dodonæus*, *Charas*, *Wedelius*, &c. de NOMINE ejus licet nunquam conſentiant.

Quidam ſecundum *Maronem*, Regem neſcio quem; vel Latinorum Poëtarum principem; aut Bachi aliquem ſocium, eam denominatam eſſe, dicunt.

Alii iterum, ex Arabum *marmahus*; Hæbreorum *mar*; Græcorum *maron*; ob amaritiem *Mari* inſignem, nomen derivare, conantur.

Ab Heſychio *Marum*; Salmaſio *Amaracum*; Dodonæo *Marum vulgare*; Dioſcoride ὑσόβρειον; Recentioribus *Marum ſyriacum*, *l. verum*; & ab Johanne Bauhino *Marum Cortuſi* appellatur: Cortuſus autem quondam Bot. Prof. Patavinus, & primus plantam J. Bauhino oſtentavit, unde Cortuſi nomen fert. Apud Pharmaceuticos ſub titulo *Mari veri*, occurit.

Cùm jam Ipſe C. Bauhinus, ſui ævi Princeps Botanicus, obſcure admodum de *Maro* Scripſit; non miror,

in

in tradendis SYNONYMIS, authores deinde diſſentientes fuiſſe; aliqui enim ſtatuerunt eſſe Tragoriganum latifolium, *Baub. pin. p. 223;* iterum alii cum Boerhaavio, Majoranam ſyriacam l. creticam, *Baub. pin. p. 224;* idem cum *Maro* eſſe credunt; ſed has mittamus rixas, & quæ in *Marum* quadrant, optima SYNONYMA tradamus.

Marum Cortuſi. *Baub. hiſt. 3. p. 242.*

Chamædrys incana maritima frutescens, foliis lanceolatis, *Tournef. Inſt. p. 205.*

Marum ſyriacum, l. creticum: *Boerhaav. Lgdb. p. 182.*

Marum ſyriacum, *Dal. Pharmac. 156.*

Marum verum, cortuſi, *Geoffr. mat. med. t. III. p. 821.*

Teucrium marum, foliis integerrimis ovatis acutis petiolatis, ſubtus tomentoſis, floribus racemoſis ſecundis; *ſyſt. Nat. XIII. p. 439. Mantiſſ. p. 409. Mat. Med. p. 285.*

FIGURAM, cujus ope facillime ejus faciem videri poſſet, aptam non dari, eſt quod vehementer queror; inter optimas vero numero quam habet Rivinus; monopet. irreg. *Pſeudomarum.* p. 13. edit. noſtr. De cætero, *diſſertationem Wedelianam reſpondente Hermanno quodam, Jenæ 1703 habitam de Maro*, ſi cuinam plura arriſerit ſcire, ut adeat & evolvat, enixe rogo; quam etiam diſſertationem intellectam ſemper voluerimus, cum citationes aliquæ, Wedelio dicatae, hoccè in opuſculo, occurrerint. *a)*

§. III.

a) Cavendum, ne hæc herba confundatur cum *Maſtichina* vulgo dicta, quæ diverſiſſima eſt planta; quamvis facie, demta fructificatione, ſimillima; dicta, in ſyſt. Nat. 453; & mantiſſa 413; THYMUS Ma-

§. III. DESCRIPTIO.

RADIX fibroſa.

CAULIS fruticoſus, bipedalis, pollicaris, rimoſus, diſtortus; varie ramoſus: *Ramis* erectis, filiformibus, variæ longitudinis, tenellis, cineraſcentibus.

FOLIA oppoſita, breviſſime petiolata, ovata, acuta, integerrima, margine reflexa, ſubvireſcentia; (atomis oculo nudo inconſpicuis, cineraſcentibus), ſubtus incana; (tomento vix conſpicuo), ungvicularia, ſemper virentia, confertiora; in ramulorum axillarium rudimentis, minora, plura.

RACEMI terminales, ſeſſiles, ſolitarii, erecti, digitales.

FLORES oppoſiti, ſecundi; breviſſime pedicellati; *bracteis* folio ſimilibus.

CALYX *Perianthium*, monophyllum, tuboſum, pubeſcens, quinquedentatum: *dentibus* acutis, erectis, ſubæqualibus; *tubo* ſub baſi gibbo.

COROLLA monopetala, unilabiata, purpurea, *Tubus* longitudine calycis, ſupra fiſſus; *Limbus* quaſi bilabiatus; Labio *ſuperiori* erecto bipartito ultra limbum, lanceolato; Labio *inferiori* trifido; *Laciniis* lateralibus, porrectis, oblongis, brevibus; Labio *intermedio* ſubrotundo, obtuſiſſimo, concavo, integerrimo.

STAMINUM *Filamenta* quatuor, filiformia, erecta, purpurea, corolla altiora, approximata, inter fiſſuram corollæ dorſalem prodeuntia; quorum duo, paullo longiora. *Antheræ* ſubrotundæ, antrorſum verſæ; *Polline* flavo.

PISTILLI *Germen* minimum, quadrifidum; *Stylus* filiformis,

ſtichina, *floribus verticillatis*, *calycibus lanuginoſis*, *dentibus ſetaceis villoſis*; odore & ſapore Camphoræ admodum affini; ad hanc pertinet *Marum* Raji Hiſt. p. 520. Dal. Pharm. 156 *Marum verum ſyriacum* Pharm. Wyrt. 46. *Marum* Rivini Monop. irreg. p. 36 Ed. noſt.

mis, erectus, inter ſtamina poſitus; *Stigmata* duo, acuta: *ſuperiori* erecto; *inferiori* extrorſum curvato.

PERICARPIUM nullum; *Calyx* immutatus.

SEMINA quatuor, calyce breviora, ovata, introrſum angulata, pubeſcentia.

§. IV. CLASSES

ad quas referatur apud ſyſtematicos, ſequentes ſunt:

CÆSALPINI	10	*Herbaceæ*, quaternis ſeminibus.	Ordo. 2.
MORISONI	14	*Galeatæ* & *Verticillatæ.*	3.
RAJI	14	*Verticillatæ.*	1.
HERMANNI	7	*Gymnotetraſpermæ Veaticillatæ.*	4.
BOERHAAVII	12	*Gymnotetraſpermæ Verticillatæ.*	2.
RIVINI	11	*Irregulares Monopetali.*	4.
TOURNEFORTII	4	*Unilabiati.*	4.
MAGNOLII	3	*Calyce externo includente florem monopetalum.*	5.
LINNÆI	14	*Didynamia.*	1.

Ordine Naturali 42, ad VERTICILLATAS; quarum vix Nullæ *Arbores*, pleræque *Suffrutices*, plurimæ *Herbaceæ*, ſunt. Agunt in nervos ſecundem olidum volatile oleoſum; & in fibras ſecundum amaritiem, pro gradu diverſo. In Foliis & Floribus, medica virtus quærenda; in Radicibus autem vix manifeſta vis adeſt.

§. V GENUS.

GENERE ſub *Teucrii* militat Marum, cujus character genericus, G. Pl. 706 traditus, concinne & breviter ita fere ſiſtitur:

CA-

CALYX *Perianthium* monophyllum, quinquedentatum, tubololſum.

COROLLA monopetala, bilabiata; labio ſuperiori erecto, bipartito usque in tubum, ut fere nullo.

STAMINUM *Filamenta* didyma, inter fiſſuram labii ſuperioris porrecta, erecta.

STYLUS *Stigmate* bifido.

SEMINA, quatuor, nuda.

Proprium conſtituere genus, e Maro, Boerhaavius conatus eſt; verum character non ſufficiens eſt; e. gr. *Habitus fruticoſus*; ſed perplures ſpecies Teucrii fruticoſæ ſunt.

Folia ſerpilli lanceolata; character vero non deſumatur a fructificatione.

Flos Teucrii unus ex ſingulis foliorum alis; id vero frequenter obſervatur in Teucrii ſpeciebus.

Odor acer, volatilis, a qualitatibus autem character non deſumendus eſt.

§. VI. SPECIES.

SPECIEM tantum unicam Teucrii, in Patria, Flora Noſtra alit, *Scordium* loquor; plurimæ vero in G. D. Pr. *Spec. Plant.* enumeratæ, ſufficienter diſtingvuntur, attendendo ſcilicet: ad

eas, quæ *caulem* habent *annuum*, aut *perennem* ut Marum hoc noſtrum.

eas, quæ *axillas* proferunt *multifloras*, aut *unifloras* ut Marum noſtrum.

eas, quæ *folia* poſſident *figura varia*; *crenata*: aut *ovata intgerrima* ut in hoc Maro.

eas, quæ *foliis* gaudent *fiſſis*, vel *integris* ut etiam noſtrum Marum.

eas, quæ *calycem* ferunt *bilabiatum*, aut *quinque dentatum* ut habet Marum.

Differentia hinc inde emergit *Specifica*, quæ habetur in Syſt. Nat. XIII. p. 439. & Mant. 409.

TEUCRIUM *Marum*, foliis integerrimis, ovatis, acutis petiolatis, ſubtus tomentoſis, floribus racemoſis ſecundis.

§. VII. LOCUS &c.

Habitat Marum in SOLO calido, ſicco, ſabuloſo, & duro. Per totam fere æſtatem floribus luxuriat, ſive in ollis, ſive ad feneſtras reponatur.

PATRIAM autem agnoſcit Hiſpaniæ Provinciam *Valentinam*; etiam frequens eſt in Inſula una *Stoechadum Pomponia* vocata, gallice *Portecroz*. In *Aſia* ad *Cyzicum*; in *Creta*; *Ægypto*, *Syria*, & *Græcia*, ubi olim *Magneſia*; invenitur.

In plurium eſſet votis, quod copioſor etiam redderetur CULTURA, hæc planta prænobilis, apud noſtrates.

Scaniæ orientalis Clima, Maro eſſet convenientiſſimum; multiplicatur vero aut *ſeminibus*, aut *ramulis depactis*; inque terra *teneatur* prægnanre; ſupra ventrem equinum; vel ſub feneſtris, uti *Melones* aluntur. In ollis conſervatur per hiemen in frigidario, ne gradum congelationis ſentiat.

Nec lucri cauſſa, fefellerit ſpes, ſiquidem Uncia foliorum, Th. 4. cupr. æquat, ſecundum Taxam Holmienſem. Cavendum vero probe a Felibus; odore enim iis pergrato, Nepethæ aut Valerianæ jucundiori, alliciuntur; ablandiuntur; lambunt, decerpunt, comedunt; quin ſaliva ſua contaminare, eamque conterere, ſtudent; quod dudum Joh. Bauhinus, aliique notarunt.

§. VIII.

§. VIII. PRÆPARATA &c.

In *Officinis*, *Eſſentia* quidem Mari habetur, aſt in uſum rarius vocata, (nam male clauſa,) virtutis ſæpe expers eſt.

Conſerva rariſſime occurrit, ob defectum plantæ recentioris.

Oleum deſtillatum eſſentiale apud nos non obtinet, Batavis autem maxime petitum & familiare eſt.

Herba cum toto ut ajunt, in Pharmacopoliis proſtat; ſed *Folia* & *Flores* inprimis ſerventur, & vitreis vaſis probe incluſa teneantur, ne volatile eorum perdatur, in hoc enim vertitur cardo rei, ut ſemper ſuo præſtantiſſimo odore gaudeat Marum, ſi votis alias reſpondere uſum voluerimus.

Pauperibus nimis eſſe pretioſam plantam, quisque objiceret; in promtu autem eſt reſponſio: nam & cultura uberior reddi poteſt; & ex Europæ regionibus meridionalibus, advehi nobis poterit, ubi ſerpilli inſtar apud nos, copioſiſſime creſcit.

PRÆPARATA apud authores, e Maro varia occurunt.

Ex foliis & ſummitatibus floridis, ope ſpiritus vini, Aquam Reginæ Hungariæ longe ſuperans, *ſpiritus odoratiſſimus* elicitur. *b*). *Sal votatile* aromaticum, ex foliis, parari poſſit. *c*). *Oleum deſtillatum eſſentiale*, methodo eadem ac in deſtillando oleo juniperi ex baccis, aut Menthæ ex herba, acquiritur; dictitante *Geoffroi*, qui etiam *Analyſin* Mari *chemicam*, breviter hic loci traditam, ita ſiſtit: *ex foliorum & ſummitatum floridarum, lb. ii, Unc. iii, per retortam diſtillatarum, humoris limpidi, ſub finem rufeſcentis: odore ac ſapore pergrato, primum ob-*

b) *Boerhaav.* '*Lgdb. p.* 262.

c) *Quincy*, *Pharmac. extemp.* & *officinalis.*

ſcure acidi, deinde magis auſteri, lb. i, Unc. viii, ʒiſ. gr. vi, humoris empyreumatici & ſalſi ʒ, viſ. gr. vi. humoris denique ruſi, ſale volatili urinoſo impraegnati Unc. i. ʒ, vi. olei tum tenuis, quam craſſi, Unc. iſ; prodiere. Maſſæ reſiduæ Unciæ iv, ſal alcali drach. iii, gr. xxiv; dederunt. d) *Theriacam, Trochiſcos Hedychroos* Galeni & Aetii, *Extractumque Marocoſtimum* Mindereri, nec non *Pillulas e Macro* Pharm. Lond., Marum ingreditur; tam parva licet mole, ut nullo jure, utilitatem quamnam Maro tribuendam eſſe, exiſtimaverim.

Interne Maro utimur forma *Pulveris*, *Pillularum*, *Electuarii*, aut *Infuſi vinoſi;* nunquam vero *Decocti*; ſed in ſubſtantia potiſſimum; doſis a ʒ ſ. ad j, erit. Oleum deſtillatum ſaccharo exceptum, apud Batavos, ſummi eſt uſus, ut Geoffroi habet; l. c.

Externe marum adhibeatur, in *cucuphis*, *fomentationibus*, *epithemate*, *ſuffimentis*, *capitiluviis*, *unguentis nervinis*, & *pulvere naſali*, Tabaci inſtar ſumto. Oleum ſtillatitium apud Belgas, ut cephalicum gratiſſimum, capiti applicetur, teſte Geoffroi, l. c.

§. IX. QUALITATES

jam conſideraturi erimus.

SAPOR amarus eſt, inſigniter acris, ſeu pungens.

ODOR gratiſſimus, penetrantiſſimus, & ſale abundans volatili; *cui, nec ars, nec natura, ſimile dedit; foliis nimirum inter digitos contritis, naribusque admotis, odore aromatico, (rectius ſpirante) pungente, ſubtilisſimo, æthereo, ſale tanquam Armoniacali, ipſum afficitur cerebrum, ita ut ſternutationes fere excitentur.* e).

Ad

d) *Geoffroi, Mat. Med. Tom. III. p. 822. & ſq.*
e) *Boerhaav. Lgdb. p. 262 Geoffroi. l. c.*

Ad *Spirantes* ergo pertinet Marum, & quorum facile eſt princeps; *f*) odore enim gaudet fere *Thymi*, *Saturejæ*, *Rorismarini*, *Lavandulæque*; his autem longe antecedit; nec *Thymus Maſtichina* odore ſuo camphorato, palmam Maro præripuerit; quamvis e nomine Mari Venerit apud Authores, & noſtrum, ab ipſis Pſeudomarum vocatum fuerit. *g*).

Plantæ vero ſpirantes pleræque, ordine ſunt VERTICILLATÆ, a *Ziziphora* usque in *Horminum* numeratæ.

Pollent autem plus minus, oleo eſſentiali, volatili, ſvaveolenti, (vaſis difficillimo incarceratu,) quod ex olidis globoſis pyxidibus, ſub poris foliorum latitantibus, fumant; quodque fugax olens, in Noſtro *Maro*, validiſſimum eſſe, quemquam inficias iturum non crediderim. *h*).

§. X. VIRES.

Ad VIRES a qualitatibus conſequentia valet; ergo ſecundum *olidam* qualitatem, Marum in nervos acturum eſſe, facile quisque intelligat.

Analepticum ſummum eſt; & ſyſtema nervoſum debilitatum, torpidum, langvidumve excitat; namque vitam quaſi inflat; flammulam veſtalem inconſpicuam auget; luculamque vitalem ſerenando & roborando, vires ſuas exſerit; & præſtans eſt.

Ci-

f) *Clav. Medicinæ. G. D. Pr. p.* 22.

g) Folia mari chartam cæruleam, rubro tinxiſſe colore; teſtatur *Geoffroi*, *l. c.*

h) Apud Rajum *Hiſt plant.* 520 leguntur: *Deodatus in deſperato menſium fluxu, ultimum & præſentisſimum remedium ducit, pulverem corticis Mari cum vino auſtero, ſingulis matutinis horis propinatum.* ſed hoc per errorem irrepſiſſe, ſciat lector; & pro *mari* legendum eſſe *mori*: diverſiſſimum medicamentum.

Citiſſime vires refocillat vitales, ut *Cordiale* optimum; ſicut enim *Cor*, cauſſa ſit princeps omnium illorum motuum, unde vires vitales æſtimantur; ſyſtema autem nervoſum cauſſa ſit primaria roboris *Cordis*, unde vis motrix ejus ab influxu nerveo dependeat; ſic auxilia huic vitali indicationi ſatisfacientia merito vocantur *Cordialia* aut *Cardiaca*; non mirum ergo, ſi Horum in numerum, Marum collocemus, jure quidem optimo; *ei nimirum ineſt diffuſus odor ſuaveolens, lenis & unicuique tolerabilis.* i)

A nervis vero ſiquidem dependet, & cordis & viſcerum activa vis; muſculorum elaſticitas: ſecretio & excretio; & ſolidorum robur; quodnam igitur hæc omnia efficere valuerit, niſi *Nervinum* medicamentum? jam vero ſummum eſt nervinum, Marum noſtrum; adeoque vel ſponte patebit, *Diaphoreticum*, *Diureticum*, *Emmenagogum*, *Roborans* id eſſe; & in omni debilitate præſtantiſſimum ſe præſtare. Quo reſpectu etiam, ſi *Hoc*, & huic proximum *Cinnamomum*, exceperis; in tota quanta Materia Medica, vix majus remedium ſuperſit; a Maro differt autem Cinnamomum eo, quod in febre noceat, æſtumque in corpore augeat; Marum autem non ita.

Immo, dum Hannibal ante portas, & Medico opus eſt induciis; per uſum hujus divini medicamenti ſpiritus exules revocare poteſt, poſteaque caſtra movens contra hoſtem invaſurum, arma idonea & optima adhibere.

Reſolvens primarium eſt itidem Marum; nam ut reſolutionem fieri exiſtimemus; cum per oſcillationem nervo-

---

i) Boerhaav. *Inſtit. Med. p. 491.*

vorum auctam, in fibribus muſcularibus oriantur nixus & renixus; unde conquaſſetur, & quaſi tenuis reddatur, ſtaſis illa humorum inflammationi ortum debens, ita remedium huic inſerviturum ſcopo, Maro aptius dari, quemquam inficiari, non putaverim.

Sapidam ſecundum qualitatem, minoris quidem æſtimandum eſt Marum, in fibras tamen ut *amarum* agit *Tonici* inſtar; & in fluida, *balſamicum* eſt; inſigni ſua acredine etiam *incidit* & *ſtimulat*; ergo putredini reſiſtit, bilem auget, ſtomachicum eſt; orexin juvat, ſecretiones urget, viſcidum attenuat, lentorem tollit; quæque reliqua ſunt.

Cum igitur Cl. Wedelius, tanquam *analepticum*, *cordiale*, *vires refocillans*, *balſamicum*, *incidens errhinum*, *emmenagogum*, *carminativum*, *uterinum*, *diureticum*, *diaphoreticum*, *antaſthmaticum*, *pectorale*, immo *polychreſtum*, marum noſtrum extollit; tamen juſto majoribus encomiis & paraſangis Eum laudaſſe hanc plantam, ut nimis feſtinanter autumat D:s Geoffroi, non crediderim.

Certe ſi accuratius, ad ungvem ut dicunt, qualitates hujus plantæ perveſtigaverint Medici, & inde ad vires concludere voluerint, dudum in frequentiori uſu marum noſtrum receptum eſſet.

§. XI. USUS.

Patere hinc arbitor, ſua Marum non eſſe defraudandum laude in Morbis DEFECTIVIS & SOPOROSIS; ſcilicet *Langvore*, *Lipothymia*, *Paralyſi* & *Apoplexia*, præſertim a cauſſa frigida, vel ubicunque demum *debilitas virium vitalium adeſt*. *Epilepticis*, *Lethargicis*, *Hyſtericis*, *Chloriticis*, & *Hydrope Thoracis*, *Aſthmate humido*, *Catarrho*, *ſcorbuto frigido*, *aut Cephalalgia habituali* laborantibus

ma-

maxime inſervit. *In Memoriæ* & *Olfactus* defectu & *Vertigine ſenili*, non minus conducit *k*). *Menſtruis ſuppreſſis*, plerumque a debilitate ortis, inprimis Marum inſervire, experientia docuit.

CASUS quosdam in illuſtrandam efficaciam Mari veri, afferre, hic loci haud ineptum, duco; utpote quid valeat hæc planta prænobilis, unicuique ob oculos ponatur.

Conſiliarius quidam Regiæ Cancellariæ Septuagenarius, ſubito corripiebatur morbo gravi, & inter orci cancellos fere hærebat.

Præſentes & Medici, de ſalute recuperanda deſperantes, inertes fuerint ſpectatores. Pulſus tam debilis erat, ut vix percipi poſſet; nec æger loqui, nec ſe movere valebat; cum ſtertore reſpiratio peragebatur. Forma Electuarii jam Medicus quidam dedit, drachmam ſemis mari veri; quod quidem ſine difficultate non deglutitum fuit. Tamen hoc aſſumto, facilior evadit reſpiratio, oculos movebat æger, & pulſus multum augebatur.

Tribus præterlapſis horis, eandem aſſumſit doſin, unde ita ad ſe rediit, ut in lecto ſedens, locutus eſt.

Die ſequenti, iterum eodem uſus eſt remedio; & poſtea per ſesquiannum recte, prout tulerit effoeta ſenectus, valuit. Exacto autem hoc temporis ſpatio, in eundem incidit morbum, apoplexiæ haud abſimilem, ſopore excepto; idemque remedium in ſubſidium ductum, ſaluti ei fuit. Denique tertia vice, cum novos morbi inſultus pasſus eſt, Medico ejus abſente, e vita diſceſſit.

Theologiæ Doctor quidam, doctrinæ exquiſitiſſimæ; Aſthmate angebatur ſuffocativo, ab Hydrope pectoris.

---

k) Boerhaavio, Geoffroi, Wedelioque teſtibus, l. c. & Aliis.

ris. Marum adhibitum efficit, ut, qui antea in lecto ſedens, noctes ducere inſomnes coactus fuerit, jam placide quieſcere poſſit.

Judex Provincialis ætate provectus, eodem fere morbo cruciatus; variis incaſſum tentatis remediis, marum ex præſcripto Medici cujusdam, ſumſit. Proximo die, ſe noctum tranſegiſſe placidam optimeque valere narravit & formulam Medico demonſtravit, cui ipſe adſcripſit: *probatum eſt.* Per duas deinde ſeptimanas Maro, ſummo cum levamine uſus eſt.

Vir ſecularis vereque doctus, cujusque obitum literatus orbis graviter conqueritur; complures per annos morbis conflictatus fuit chronicis, quibus tusſis violentiſſima ſucceſſit. Vires defecerunt & nihil exſcreare potuit; ſuffocationis metus ſub unaquaque aggreſſione, aderat. Cum jam omnes conſilii expertes eſſent; Marum Medicus propinavit ægro, & quidem illo cum ſucceſſu, ut exſcreatione valde promota, ante finem diei ſequentis tuſſis omnino ceſſaverit.

In paralyſi etiam, contemtui non habendum eſt Marum; licet nihil valuerit, cum extravaſata materia ad ſpinam dorſi deſcendens, medullam omnino compreſſerit.

Famulus Illuſtriſſ. Comitis & Senatoris Hård, qui poſt hæmoptyſin ex pectore laborabat, jamque demum extremos, ut videbatur, ducebat ſpiritus.

Medico, qui abfuit, in urbem redeunte, urgebant adſtantes, ut remedium aliquod fere agnonizanti præſcriberet. Deſperata licet res viſa ſit, tamen *ubi unica ſit via ſalutis, eam tentare fas eſt*; Marum itaque forma mixturæ, ex officina Sahlbergiana petitum eſt; & prima doſis ægro porrecta per os elapſa, ſecundam tertiamve autem eo cum ſucceſſu deglutiit, ut intra dimi-

C dium

dium horæ ſpatium erectus ſedere potuerit & loqui; & quod omnem fere fidem ſuperat, integre convaluit, per decennium & quod excurrit ſuperperſtes.

In Menſtruis ſuppreſſis, marum cum martialibus nuptum, ipſe quid valuerit, expertus ſum.

Sudoribus nocturnis valde aflictatus fuerat Phthiſicus quidam; marum vero cum conſerva Cerefolii verſus noctem ſumtum, ad tuſſim leniendam, exſcreationem promovendam, & ſudores debilitantes tollendos, certiſſime valuit.

Dolendum attamen, quod Marum, & reliqua ſpirantia, inſtar ſervi fugitivi Chemicorum, adeo volatilia ſunt; eorumque effectus citius pereunt.

Plura ut taceam, etiam atque etiam Medicos rogatos volo, ut, quid efficiat Marum, ad vires vitæ augendas & ſuſtentandas, experiantur; fidemque do, eos nunquam ſpe fruſtratum iri.